

Handläggare
Anna Tammelin
Telefon: 08-50833763

Till
Utbildningsnämnden
2024-04-25

Skolor mot brott (SOU 2024:17)

Remiss från kommunstyrelsen, dnr KS 2024/358

Förvaltningens förslag till beslut

1. Utbildningsnämnden godkänner utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat Skolsäkerhetsutredningens andra delbetänkande ”Skolor mot brott (SOU 2024:17) till utbildningsnämnden för yttrande.

Utredaren föreslår att det i skollagen ska regleras ett ansvar som sammantaget innebär att skolorna ska bedriva ett aktivt brottsförebyggande säkerhetsarbete i syfte att motverka brott i skolan och i samhället. Fortsatt menar utredaren att förslagen innebär att skolväsendet involveras i ett arbete för att motverka brottsligheten och öka säkerheten inom skolan och i samhället i större utsträckning och mera systematiskt än vad som är fallet i dag.

Förvaltningen delar utredarens uppfattning om att hela samhället behöver arbeta tillsammans för att förebygga och förhindra brott och att skolan har en viktig roll i att alla barn och unga känner sig trygga och säkra under hela skoldagen. Samtidigt vill förvaltningen understryka att skolans huvuduppdrag är undervisning och utbildning. Ytterligare arbetsuppgifter kan få negativa verkningar i form av bland annat mer administrativa uppgifter och en förflyttning i fokus från kärnuppdraget till andra samhällsuppgifter. Utredningen har haft ett brett uppdrag vilket också resulterat i ett stort antal förslag. Sammantaget bedömer förvaltningen att förslagen kommer att ta resurser och medel från skolans kärnuppdrag och kommer innebära större kostnader än de beräknade.

Förvaltningen anser vidare att utredningen i större utsträckning borde ha tagit hänsyn till redan befintliga regleringar och samverkansstrukturer vad gäller skolornas säkerhetsarbete. Det finns också områden såsom bättre möjligheter till kamerabevakning av utsatta platser i skolan, som förvaltningen anser skulle förstärka skolornas brottsförebyggande arbete men där utredningen inte lämnar några förslag alls i nuläget.

Utbildningsförvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Bakgrund/Ärendet

Regeringen beslutade den 22 juni 2022 att uppdra åt en särskild utredare att lämna förslag till åtgärder för att förbättra arbetet med säkerhet i skolväsendet (dir. 2022:86). Skolsäkerhetsutredningen som den kom att benämnas, tillsattes med syftet att barn, elever, lärare, rektorer och annan personal ska ha en säker och trygg utbildnings- och arbetsmiljö (dir. 2022:86). Utredningen hade från början inriktning mot att förebygga, förhindra och försvåra skolattacker. Genom tre tilläggsdirektiv (dir. 2023:22, 2023:120, 2024:7) har det ursprungliga syftet utvidgats med olika frågeställningar som handlar om att motverka alla former av brott inom skolväsendet och i samhället.

Den 6 mars 2024 lämnade skolsäkerhetsutredningen sitt andra delbetänkande ”Skolor mot brott (SOU 2024:17). I delbetänkandet kommer utredningen med förslag som innebär att skolväsendet involveras i ett arbete för att motverka brottsligheten och öka säkerheten inom skolan och i samhället i större utsträckning och mera systematiskt än vad som är fallet i dag. Utredningen föreslår reglering av ett antal specifika skyldigheter i ett nytt kapitel i skollagen (2010:800). Sammantaget innebär utredningens förslag ett ansvar för säkerhetsarbete, som blir ett nytt ansvarsområde för skolväsendet.

Förvaltningen har lämnat kommentarer på förslagen i nedanstående kapitel.

I *kapitel 15* bedöms att regeringen bör överväga att ge Polismyndigheten i uppdrag att förbättra kontaktvägarna mellan skolorna och Polismyndigheten när det gäller skolattacker.

I *kapitel 16* redogörs för utredningens förslag gällande skolans ansvar för säkerhetsarbete. Utredningen föreslår ett nytt kapitel i skollagen som ska reglera det brottsförebyggande säkerhetsarbetet i skolan.

Skolsäkerhetsutredningen ska presentera sitt slutbetänkande senast den 20 december 2024. Slutbetänkandet ska innehålla förslag om att förbättra informationsutbyte mellan skolor och mellan skolan och andra myndigheter.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom gymnasieavdelningen i samverkan med grundskoleavdelningen, avdelningen för ekonomi och styrning samt avdelningen för personal- och kompetensförsörjning.

Ärendet kommer att behandlas i samverkan med de fackliga organisationerna den 16 april 2024. Funktionshindersrådet kommer att få möjlighet att behandla ärendet vid sammanträdet den 17 april 2024.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Inledningsvis vill utbildningsförvaltningen uttrycka vikten av att hela samhället arbetar tillsammans för att förebygga och förhindra brott och att skolan har en viktig roll i att alla barn och unga känner sig trygga och säkra under hela skoldagen. Som förvaltningen tidigare har lyft, i yttrandet över det första delbetänkandet av denna utredning¹, är skolans kärnuppdrag i första hand att ge eleverna undervisning. Förvaltningen vill understryka att skolan även fortsättningsvis måste behålla sitt fokus på undervisning och utbildning.

Utredningen har haft ett brett uppdrag vilket också resulterat i ett stort antal förslag. Sammantaget bedömer förvaltningen att förslagen kommer att ta resurser och medel från skolans kärnuppdrag och kommer innebära ytterligare administrativa uppgifter och större kostnader än de beräknade. Förvaltningen ser också en risk för att utredningens förslag sammantaget innebär en tydligare förskjutning av ansvaret för det brottsförebyggande arbetet från staten till kommuner och enskilda huvudmän.

Förvaltningen vill lyfta att flera myndigheter har fått ett regeringsuppdrag att inrätta en samverkansstruktur för ett sammanhållet arbete med barn och unga som riskerar att begå brott (Ju2023/02529). Inom denna samverkansstruktur skulle skolorna kunna hjälpa till med brottsbekämpningen utan att behöva belastas med nya arbetsuppgifter som gör det svårare för skolorna att fokusera på sitt grunduppdrag. Det finns även flera andra etablerade samverkansformer mellan polisen, skolan och socialtjänsten.

¹ [Tjänsteutlåtande - Ökat informationsflöde till brottsbekämpningen - en ny huvudregel \(SOU 2023:69\)](#)

Skolornas främsta insats för att förebygga brott är att erbjuda en god utbildning och undervisning i en trygg miljö.

I *kapitel 15* beskrivs polismyndighetens kontakter med skolan vid oro för skolattacker.

Utredningen bedömer att regeringen bör överväga att ge Polismyndigheten i uppdrag att förbättra kontaktvägarna mellan skolorna och Polismyndigheten på lokal nivå samt att förbättra uppföljningen, analysen och den interna kommunikationen om planerade och/eller avvärdade skolattacker.

Förvaltningen ställer sig bakom dessa förslag men bedömer att de behöver omfatta mer än oro för skolattacker. Det är förvaltningens erfarenhet att skolan skulle kunna göra ett bättre brottsförebyggande arbete om skolan fick ta del av fler uppgifter i individärenden, från Polismyndigheten. Så gott som alla ungdomar går i dag i gymnasieskolan. Ofta har skolan inte vetskap om i fall deras elever är dömda eller misstänkta för brott. Skolan har heller inte vetskap om vilka insatser som eventuellt vidtagits inom socialtjänsten. Det innebär att skolan inte kan vidta förebyggande eller riktade insatser för tryggheten och studieron på skolan. Förvaltningen anser därför att polismyndighetens skyldighet att samarbeta med skolan, åtminstone med gymnasieskolor som ofta samlar elever från olika kommuner och regioner, bör förtydligas.

I *kapitel 16* redogörs för utredningens förslag gällande skolans ansvar för säkerhetsarbete.

Utredningen föreslår i *16:2* att ett nytt kapitel införs i skollagen (2010:800) som innebär att skolväsendet ska arbeta brottsförebyggande genom att utföra vissa närmare beskrivna uppgifter samt ger skolväsendet både möjlighet och skyldighet att arbeta med vissa säkerhetsfrågor.

I *16:3* föreslår utredningen att det i skollagen (2010:800) införs bestämmelser som innebär att det på alla förskole- och skolenheter ska bedrivas ett kunskapsbaserat brottsförebyggande arbete. Det betyder att alla förskole- och skolenheter ska göra en kartläggning av den brottslighet som förekommer i samband med verksamheten. Resultatet av kartläggningen ska analyseras och sammanställas i en lägesbild. Med lägesbilden som underlag ska ställning tas till behovet av åtgärder för att förebygga brott i anslutning till verksamheten och en åtgärdsplan upprättas. Minst en gång om året ska lägesbilden uppdateras och åtgärdsplanen följas upp. Arbetet ska i den utsträckning som det är lämpligt integreras med annat

liknande arbete som förskolorna, skolorna och fritidshemmen är skyldiga att utföra. Huvudmannen ansvarar för att arbetet blir utfört.

Förvaltningens synpunkter på 16:2 och 16:3

Förvaltningen avstyrker utredningens förslag på ett nytt kapitel i skollagen om brottsförebyggande arbete och att upprätta en särskild plan för detta arbete. Lägesbilder genomförs redan idag i samverkan med stadsdelsförvaltningarna och polisen, vilka även innefattar ungdomsbrottslighet. Kartläggning av risker för ohälsa sker också inom ramen för det systematiska arbetsmiljöarbetet.

Det är förvaltningens bedömning att det går att förtydliga i befintlig reglering (till exempel 5 och 6 kap. skollagen) att skolan i sitt arbete mot kränkande behandling även ska arbeta med säkerhet. I arbetet mot kränkande behandling och i skolans plan mot kränkande behandling tas en lägesbild fram över var, när och hur kränkningar sker på skolan, en kartläggning görs och insatser vidtas utifrån kartläggningen/lägesbilden. Dessa insatser utvärderas och följs upp årligen. Kränkande behandling är ett brett begrepp och kan innefatta även brottsliga beteenden. Den största delen av de brott som begås inom skolans verksamhet utgör sannolikt också kränkande behandling. Arbetet med skolans plan mot kränkande behandling utgör således redan en kartläggning av majoriteten av den brottslighet som inträffar i samband med verksamheten. Det går därför att ifrågasätta vilken effekt ytterligare en kartläggning av brottslighet i samband med verksamheten skulle få i praktiken. Förslaget kommer även att medföra merarbete för främst rektor och annan skolpersonal. För förvaltningen står det inte klart att den eventuella effekten står i proportion till den tid och de resurser som kommer att läggas ned på arbetet.

Förvaltningen bedömer vidare att vissa av de uppgifter som utredningen föreslår kräver specialistkompetens som skolorna inte har idag. Om skolorna ska genomföra kvalificerat brottsförebyggande arbete kommer det att krävas nya kompetenser som inte finns i dagsläget. Utredningen tar inte hänsyn till det i sitt förslag.

Förvaltningen anser att det istället skulle gå att förtydliga i skollagen att skolor har ansvar för tryggheten, studieron och säkerheten på skolan. Det skulle till exempel kunna innebära bättre möjligheter till kamerabevakning av utsatta platser i skolan.

Av praxis framkommer att kamerabevakning kan användas i mycket begränsad omfattning för att upptäcka och utreda allvarliga händelser i form av brott på en skola. Integritetsskyddsmyndigheten (IMY) uttalar att bestämmelsen i 5 kap. 3 § skollagen är för allmänt

hållen. IMY anser att kamerabevakning som en generell åtgärd med ändamål att förebygga och följa upp kränkande behandling inte kan anses vara varken proportionerlig i förhållande till ändamålet eller nödvändig för att uppfylla de skyldigheter som åligger huvudmannen enligt skollagen. Det är förvaltningens erfarenhet att många elever vittnar om att de känner sig tryggare om det finns kamerabevakning i vissa delar av skolan. Skolpersonalen anger också att de kan utreda kränkningar och andra händelser på skolan både snabbare och effektivare om händelsen har blivit filmad av en bevakningskamera. Sådant material kan även överlämnas till polisen för att användas i deras utredningar.

I 16:3.6 föreslår utredningen att regeringen ska ge Brottsförebyggande rådet (Brå) och statens skolverk i uppdrag att ta fram ett stödmaterial som beskriver hur förskolor, skolor och fritidshem på ett effektivt sätt kan genomföra det kunskapsbaserade brottsförebyggande arbete som åläggs dem samt hur arbetet kan integreras med annat liknande arbete som de är skyldiga att utföra. Stöd materialet ska också innehålla exempel på brottsförebyggande arbetssätt som kan vara särskilt relevanta ur ett skolperspektiv. Skolverket, Socialstyrelsen, Brå och Polismyndigheten ska därutöver ges i uppdrag att lämna förslag på hur ett operativt stöd till skolor som visar sig vara särskilt brottsbelastade kan utformas och fungera. Uppdraget ska samordnas av Skolverket. Stödet ska ha formen av en insatsgrupp med möjlighet till anpassning vad gäller sammansättning och kompetenser beroende på behoven i det enskilda fallet. Regeringen ska även ge Brå i uppdrag att göra sammanställningar av skolornas lägesbilder enligt den föreslagna regleringen eller ett urval av dem för att analysera resultatet samt redovisa sina slutsatser utifrån det.

Förvaltningens synpunkter på 16:3.6:

Förvaltningen ställer sig positiv till att få stöd i arbetet mot trygghet och säkerhet på skolorna, men eftersom förvaltningen avstyrker förslaget om en särskild plan för brottsförebyggande bedömer förvaltningen att det inte heller är aktuellt att göra en sammanställning av skolornas lägesbilder.

I 16:3.7 föreslår utredningen att det i samtliga läroplaner görs ett tillägg som förtydligar att utbildningen ska förmedla och förankra respekt även för de lagar och andra regler som gäller i samhället.

Förvaltningens synpunkter på 16:3.7:

Förvaltningen bedömer att vikten av att respektera lagar och regler i samhället förmedlas genom de skrivningar som finns i skollagen och läroplanerna. Det finns redan idag formuleringar om att skolväsendet ska ”förmedla och förankra respekt för de mänskliga

rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.”

Förvaltningen anser att det i utredningen är oklart vad som avses med ”andra regler som gäller i samhället”. Utan närmare preciseringar om vad som ska uppnås riskerar tillägget att sakna praktisk betydelse.

I 16:4.1 föreslår utredningen att det i skollagen (2010:800) införs en bestämmelse som reglerar huvudmannens ansvar att se till att det på förskole- eller skolenheten bedrivs ett löpande arbete för att säkerställa en beredskap att hantera allvarliga våldssituationer.

I 16:4.2 föreslår utredningen att det i skollagen (2010:800) införs en bestämmelse som ålägger huvudmannen att se till att det vid förskole- eller skolenheten finns en beredskapsplan för allvarliga våldssituationer.

Förvaltningens synpunkter på 16:4.1 och 16:4.2:

Förvaltningen bedömer att ett sådant arbete redan görs på skolorna, utifrån befintlig lagstiftning.

Utredningens förslag i 16:4.4 är att ge statens skolverk tillsammans med Specialpedagogiska skolmyndigheten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap samt Polismyndigheten i uppdrag att ta fram en vägledning för skolors arbete för att säkerställa en beredskap att hantera allvarliga våldssituationer. Vägledningen bör särskilt innefatta rekommendationer för hur övningar ska genomföras. Skolverket ska samordna uppdraget.

Förvaltningens synpunkter på 16:4.4:

Förvaltningen bedömer att det inom ramen för det systematiska arbetsmiljöarbetet redan idag finns en skyldighet att riskbedöma och vidta åtgärder för att minska risken för allvarliga våldshändelser. Eftersom åtgärden är en del i att uppfylla lagstiftning där arbetsmiljöverket tar fram riktlinjer och utövar tillsyn bedömer förvaltningen att arbetsmiljöverket också bör delta i att ta fram stödmaterial och vägledning.

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget och en sådan vägledning skulle utgöra ett bra stöd i det systematiska arbetsmiljö- och säkerhetsarbetet på skolorna. Ett tydligt vägledningsstöd skulle också bidra till att säkerställa en likvärdighet i hur skolor och huvudmän säkerställer sin beredskap i att hantera allvarliga våldssituationer.

I 16:5.1 föreslår utredningen att det i skollagen (2010:800) införs en bestämmelse som ålägger huvudmannen att se till att det på förskole- eller skolenheten vidtas åtgärder för att obehöriga inte ska ges fritt tillträde till verksamhetens område under tid då verksamheten pågår.

Förvaltningens synpunkter på 16:5.1:

Förvaltningen bedömer att det bland rektorer och skolpersonal finns en god kännedom om att skolan är en plats dit allmänheten inte har fritt tillträde och att obehöriga personer i skolmiljön kan utgöra en säkerhetsrisk. Frågan om obehöriga personer inom skolans område är typiskt sett en sådan risk som hanteras inom ramen för det systematiska arbetsmiljöarbetet och riskbedömningar i verksamheten. Det innebär att det i regel finns säkerhetsrutiner och kunskap hos personalen kring hur de förväntas agera när obehöriga personer påträffas.

Förvaltningen menar att de skolor som har behov av att reglera vem som har tillträde till lokalerna vidtar redan åtgärder. Många skolor har exempelvis kodlås vid entréer och alla skolor har rutiner för hur besök genomförs. Förvaltningen anser att skolan ska fortsättningsvis själva få bestämma om detta, utifrån verksamhetens förutsättningar och behov.

En alternativ reglering skulle kunna vara att reglera tydligt att obehöriga inte har tillträde till skolans område och att skolan inte är en allmän plats.

Det är förvaltningens erfarenhet att kamerabevakning ökar möjligheterna till att snabbt utreda både kränkningar, olaga intrång och brott som sker vid skolan. Möjligheten att kamerabevaka på skolans område är för närvarande mycket små enligt praxis.

Av utredningens förslag 16:5.2 framgår att statens skolverk bör få i uppdrag att ta fram en vägledning för hur skolor, förskolor och fritidshem kan arbeta för att begränsa obehöriga personers tillträde till förskole- och skolområdet.

Förvaltningens synpunkter på 16:5.2:

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget i sak men bedömer att andra myndigheter bör vara bättre lämpade för detta uppdrag.

I 16:6.1 föreslår utredningen att det i skollagen (2010:800) införs bestämmelser som ger rektorn inom grundskolans högstadium, anpassade grundskolans högstadium, specialskolans högstadium, gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan möjlighet att besluta om undersökning av väskor och andra föremål under vissa

förutsättningar. Vidare anges att ändamålet med ett sådant beslut är att begränsa risken för allvarigare ordningsstörningar eller upprätthålla säkerheten i skolan.

Förvaltningens synpunkter på 16:6.1:

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget i sak men bedömer att flera frågor måste lösas innan möjligheten kan användas.

Förslaget förutsätter bland annat att ett sådant beslut om inplanerade undersökningar av väskor meddelas i god tid, att det används i en begränsad omfattning och enbart om det är nödvändigt att begränsa risken för allvarigare ordningsstörningar.

Det är förvaltningens erfarenhet att när behov finns av att undersöka elevers väskor och andra föremål avser det främst enskilda elever där skolpersonal misstänker att eleven har med sig otillåtna föremål. Den föreslagna regleringen avser ett generellt beslut som omfattar alla elever under en viss dag vilket ofta är oproportionerligt. Om skolpersonal idag fattar misstanke om att en elev har ett otillåtet föremål i sin väska kontaktas vårdnadshavare och eventuellt polis som får genomsöka väskan. Förvaltningen anser att det nuvarande arbetssättet oftast är att föredra.

Förvaltningen bedömer att förslaget kan vara tillräckligt för att hantera risken för ordningsstörningar, men att det är otillräckligt vid en allvarlig säkerhetsrisk, bland annat mot bakgrund av att åtgärden ska aviseras i förväg och att åtgärden begränsas till föremål eleven bär med sig. Om en skola ska kunna fortsätta bedriva verksamhet även i en situation med allvarliga hot eller säkerhetsrisker krävs sannolikt ytterligare insatser där polis bistår.

I 16:6.2 föreslår utredningen att undersökning av väskor och andra föremål ska kunna beslutas av rektorn för grundskolans högstadium, anpassade grundskolans högstadium, specialskolans högstadium, gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan. En sådan undersökning får endast ske inom skolans område.

Förvaltningens synpunkter på 16:6.2:

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget i sak. I grundskolan och anpassade grundskolan kan det dock finnas en risk för att olovliga föremål kommer att lämnas vidare, från äldre elever till yngre elever som inte omfattas av de föreslagna bestämmelserna.

Av 16:6.3 framgår att utredningen vill att i samband med att rektorn ska kunna fatta ett beslut om undersökning av väskor och andra föremål krävs att det är nödvändigt för att begränsa risken för allvarigare ordningsstörningar eller upprätthålla säkerheten. Beslutet ska avse en viss dag. Eleverna ska även informeras om att

beslut om undersökning av väskor har fattats på förhand, för att ge eleverna skälig tid att rätta sig efter beslutet.

Förvaltningens synpunkter på 16:6.3:

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget i sak men ställer sig tveksam till om det ska regleras att beslutet endast får gälla en dag. Förvaltningen anser att beslutet borde omfatta en viss tidsperiod samt om man vill begränsa detta, ange att högst X antal dagar i följd.

I 16:6.4 föreslår utredningen att de väskor på skolor som ska få undersökas ska kunna antas tillhöra en elev. Äganderätten till väskan saknar dock betydelse.

Förvaltningens synpunkter på 16:6.4:

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget i sak.

I 16:6.5 och 16:6.6 regleras vad som får undersökas och där utredningen föreslår att det ska vara väskor och andra föremål som elever har, eller har haft, med sig.

Förvaltningens synpunkter på 16:6.5 och 16:6.6:

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget i sak. Det är viktigt att det tydliggörs att även föremål som kan vara skadliga för eleven får omhändertas, exempelvis alkohol och droger.

I 16:6.7 föreslår utredningen att rektorn för respektive skolenhet ska besluta om och ansvara för genomförandet av undersökning av väskor och andra föremål som elever har, eller har haft, med sig. Rektorn får inte uppdra åt någon annan att fatta beslutet.

Förvaltningens synpunkter på 16:6.7:

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget i sak. Ett alternativ är att huvudmannen får fatta beslut om detta och att det kan delegeras till rektorn då det skulle vara bra att beslutet går att lyfta i organisationen i de fall rektorn står under hot eller stark press.

I 16:6.8 föreslås att särskilt utsedd personal ska utföra undersökning av väskor

Förvaltningens synpunkter på 16:6.8:

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget i sak. Förvaltningen konstaterar att förslaget innebär att utsedd skolpersonal kommer att utföra en myndighetsutövning som skiljer sig från de uppgifter som typiskt sätt åligger personalkategorierna i skolan. Det är något som kommer att behöva hanteras inom ramen för det systematiska arbetsmiljöarbetet genom en bedömning av de eventuella risker

arbetsmomentet kan medföra och vilken kunskap som behöver tillföras den personal som ska genomföra undersökningen. Förslaget innebär också att förvaltningen behöver ta ställning i de frågor som kan tänkas uppstå i relation till medarbetares arbetskyldighet i förhållande till den befattning de är anställda i.

Av 16:6.9 framgår hur undersökning av väskor ska ske och där utredningen föreslår att rektorn ska kunna välja hur undersökning av väskor och andra föremål genomförs. Huvudmannen ansvarar för att undersökning av väskor och andra föremål inte sker på ett sätt som står i strid med objektivitetsprincipen i 1 kap. 9 § regeringsformen.

Förvaltningens synpunkter på 16:6.9:

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget i sak. Skolorna behöver dock stöd i hur detta kan gå till på ett respektfullt sätt.

I 16:6.10 regleras hur föremål som hittas vid undersökning ska hanteras och där utredningen föreslår att föremål som hittas ska kunna omhändertas enligt bestämmelserna i 5 kap. 22 och 23 §§ skollagen (2010:800) och att en bestämmelse med hänvisning till 5 kap. 22 och 23 §§ skollagen förs in i kapitlet.

Förvaltningens synpunkter på 16:6.10:

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget.

I 16:6.11 föreslår utredningen att konsekvenser för elever i samband med undersökning av väskor bör hanteras enligt befintliga bestämmelser i 5 kap. skollagen.

Förvaltningens synpunkter på 16:6.11:

Förvaltningen bedömer att det behöver tydliggöras vilka konsekvenserna blir om en elev vägrar lämna ifrån sig en väska.

Utredningen föreslår ingen särskild konsekvens eller någon ytterligare sanktion, men konstaterar att det finns möjlighet att stänga av en elev från skolan. Förvaltningen anser att det inte är uppenbart att en avstängning kan anses proportionerlig. En elevs skäl att neka en undersökning av väskan är inte av nödvändighet ett agerande som ”hotar andra elevers eller personals säkerhet”. Det behöver inte heller röra sig om en akut och potentiellt farlig situation för elever eller personal. Det finns också praktiska skäl som talar för att inte regelmässigt stänga av elever som inte lämnar ifrån sig sin väska. Beslutet ska vara skriftligt och ska fattas av rektor. Innan rektorn beslutar om avstängning ska eleven och elevens vårdnadshavare få möjlighet att yttra sig. Om eleven är under 18 år ska socialnämnden informeras. Ett alternativt sätt att

hantera frågan är att redan reglera att en elev som inte låter skolan undersöka en väska inte kan delta i undervisningen aktuell dag och att detta är att likställa med frånvaro utan giltigt skäl.

I syfte att säkerställa att arbetsuppgiften kan utföras på ett säkert sätt kommer det krävas en riskbedömning av arbetsmomentet och att tillräcklig kunskap finns hos den personal som genomför undersökningen. En sådan bedömning och säkerhetsrutin faller inom ramen för det systematiska arbetsmiljöarbetet.

Av 16:6.14 framgår att statens skolverk ska ges i uppdrag att förbereda skolor på möjligheten att besluta om undersökning av väskor enligt utredningens förslag. Förberedelserna ska vara klara senast när de nya bestämmelserna ska tillämpas första gången. I uppdraget bör bland annat ingå att säkerställa personalens kompetens och att ta fram stödmaterial för i vilka situationer och på vilket sätt undersökning av väskor får ske, så att elevers rättssäkerhet och integritet så långt det är möjligt värnas. Uppdraget ska utföras i samråd med Specialpedagogiska skolmyndigheten. Skolverket ska också ges i uppdrag att följa upp tillämpningen av regelverket.

Förvaltningens synpunkter på 16:6.14:

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget i sak.

Av 16:7 framgår att skolan ska ges ett ansvar att polisanmäla vid misstanke om brott och utredningen föreslår att det i skollagen (2010:800) införs en bestämmelse som reglerar skolans ansvar att polisanmäla vid misstanke om att en elev har begått ett brott.

I 16:7.1 framgår att skolan ska anmäla till Polismyndigheten när en elev kan misstänkas för brott om inte övervägande skäl talar emot det och att det är rektorn som ska anmäla händelsen.

Förvaltningens synpunkter på 16:7 och 16:7.1

Förvaltningen ställer sig positiv till ett förtydligande av när en skola ska göra en polisanmälan av en elev eftersom det finns en osäkerhet hos skolpersonal kring detta. Förvaltningen förordar, i stället för reglering i lag, en tydlig vägledning för när polisanmälan ska göras och inte.

Utredningen anger att det primära syftet med en polisanmälan är att en polisutredning genomförs vilket eventuellt kan leda till en straffrättslig reaktion. Förvaltningen ser att frågor och gränsdragningsproblematik kan uppkomma kring bedömningar om det föreligger skäl för polisanmälan eller inte (särskilt om den misstänkte är under 15 år). Det vore därför lämpligt att göra skillnad i regleringen utifrån om eleverna är straffmyndiga eller inte. För de

elever som inte är straffmyndiga gör skolan idag en övervägning om en polisanmälan ska göras utifrån det misstänkta brottets art, elevens ålder, om det finns förutsättningar för polisen att utreda det misstänkta brottet och andra särskilda skäl.

Skolpersonal har idag även en skyldighet att anmäla till socialtjänsten om de får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa, enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen. Att polisanmäla yngre elever som inte är straffmyndiga kommer i de allra flesta fall endast att leda till att ärendet överlämnas till socialtjänsten. Det går därför att ifrågasätta effekten av att reglera att en polisanmälan ska ske som utgångspunkt för yngre elever.

Om förslagen genomförs behöver skolor registrera vilka elever de har anmält till polisen. Skolan behöver kunna följa att skyldigheten (anmälan) blivit utförd och följa upp vad som händer med eleven och anmälan. Vidare behöver skolan använda data på en övergripande nivå i säkerhetsarbetet. Det skulle därför behövas ett lämpligt administrativt system för detta alternativt ersättning för de merkostnader som förslaget innebär.

Förvaltningen vill slutligen framhålla vikten av att tydliga anvisningar och stödmaterial tas fram kring hur skolpersonal ska göra bedömningar av om huruvida en polisanmälan av en elev ska göras eller inte och vad som kan utgöra övervägande skäl till att inte göra en polisanmälan.

I 16:7.6 föreslår utredningen att när uppgifter om ett misstänkt brott skyddas av sekretess enligt 25 kap. 1–2 § OSL eller tystnadsplikt enligt 6 kap. 16 § patientsäkerhetslagen (2010:659) ska anmälningsskyldigheten endast gälla för sådana brott som avses i 10 kap. 21 och 23 §§ OSL.

Förvaltningens synpunkter på 16:7.6

Förvaltningen vill i sammanhanget peka på regleringen i 25 kap. 13 a § OSL. Där regleras att sekretessen enligt 1 § inte hindrar att en uppgift om en enskild lämnas från sådan elevhälsa som avser medicinsk insats till annan elevhälsa eller särskild elevstödande verksamhet i övrigt inom samma myndighet, om det krävs att uppgiften lämnas för att en elev ska få nödvändigt stöd. Med denna reglering som stöd utbyter personal i elevhälsan uppgifter om elever i syfte att kunna stödja dem i utbildningen.

Av 16:7.7 framgår att statens skolverk ska ges i uppdrag att ta fram allmänna råd kring bestämmelsens tillämpning.

Förvaltningens synpunkter på 16:7.7

Förvaltningen ställer sig bakom förslaget och bedömer att det är nödvändigt med vägledning och kompetensutveckling.

I *kapitel 18* redogörs för konsekvenser av förslagen. Utredningens bedömning är att förslagen innebär att skolorna kommer krävas på ett visst merarbete och därmed vissa merkostnader. De tillkommande kostnaderna bör dock endast vara av mindre omfattning.

Förvaltningens synpunkter på kapitel 18:

Förvaltningen bedömer att förslagen kommer innebära större kostnader än de beräknade. Även de förslag som förvaltningen kan ställa sig bakom kommer att innebära ökade kostnader, bland annat i form av utbildning för skolpersonal. Vidare tillkommer kostnader för administration, exempelvis kring polisanmälan och kostnader för nya administrativa system.

Konsekvenser för barn och barnets rättigheter samt jämställdhetsanalys

Då ärendet är svar på en remiss från kommunstyrelsen gör förvaltningen ingen egen analys av ärendets konsekvenser för jämställdhet eller för barns rättigheter. Förvaltningen förutsätter att en sådan analys vid behov görs av kommunstyrelsen i den fortsatta hanteringen av ärendet.

Förslag till beslut

Utbildningsförvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen. Med hänsyn till remisstiden behöver ärendet justeras omedelbart.

Lena Holmdahl
Utbildningsdirektör
Utbildningsförvaltningen

Joachim Håkansson
Gymnasiedirektör
Utbildningsförvaltningen

Peter Bragner
Grundskoledirektör
Utbildningsförvaltningen

Bilaga

Skolor mot brott (SOU 2024:17)

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Lena Holmdahl, Utbildningsdirektör	2024-04-16